

"EDINOST"

izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torških, četrtnih in sobotnih**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Občno izdanje stane: za 12 mesecev . . . 2.00, laven Avstrije 1.40; za 6 mesecev . . . 1.00; za pol leta . . . 0.50; za vsa leta . . . 1.00. Na naročbe brez priložene naročilnice se ne jemlje ozir. Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 2 nč., v Gorici po 3 nč. Sobotno večerno izdanje v Trstu 2 nč., v Gorici 4 nč.

EDINOST

Oglaš se računa po tarifi v petiti; za naslove s dobrotami črkami se plačuje prostor, kolikor obsega tiskanih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zbirke, domači oglašitvi itd. se računajo po pogodbah.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu: ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglašje sprejema **upravnništvo** ulica Caserma 13. Odprte reklamacije so prosto poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

"F. edinosti je moč!"

Shod volilcev v Škedenju.

(Konec.)

Is vseh teh razlogov jel sem resno razmišljati tudi jaz, ali mi je mogoče še nadalje vtrajati v Hohenwartovem klubu in se pridružiti koalicioni. In prišel sem do prepričanja, da tam ni več pravoga mesta za slovenske poslance ter da je bolje, ako se pridruživim tistim hrvatskim in slovenskim poslancom, kateri si hočejo obdržati prosto roko, urejajo svoje postopanje od slučaja do slučaja, kakor zahtevajo koristi volilcev in splošne koristi naroda slovenskega, čegar sinovi smo. (Odobranje.)

Kako so se vršile druge parlamentarne stvari v minolem času, vam je znano, bodisi iz slovenskih časopisov, bodisi iz mojih in gospoda poslance Spindiča poročil pri občnih zborih „Edinosti“. Omeniti mi je le še, da sem tudi takrat, ko sem bil še v Hohenwartovem klubu, dosledno glasoval proti vsem takim predlogom, o katerih sem sodil, da ne bi bile koristne za moje volilce. Tako sem glasoval proti vojaški postavi, katere zahteva veliko večje denarne in krvne davke. Glasoval sem proti prenosu valute, katere bode le večjim kapitalistom na korist, na škodo pa kmetom in malim obrtnikom. Glasoval sem proti trgovinski pogodbi s Italijo, katere nam je donela nesrečno klavzulo o vinu, katero smatram za največje slo (Odobranje) za Primorsko in Dalmacijo, kakor tudi za južni Tirol. In poleg tega sem se vsikdar potegoval za zboljšanje naših političnih, narodnih in gospodarskih odnosov. Občadam vam zajedno, da bodem tudi v bodoče vsikdar — dokler bodem užival saupanje svojih volilcev — skušal po vseh svojih močeh delati na to, da se uresniči vsem narodom dana beseda: da se nalože jednake dolžnosti in podeli jednake pravice vsem, toraj tudi nam Slovincem in Slovonom sploh, katere Bog pošlivi!

Gosp. poslanec Nabergoj je zavrnil svoje poročilo vnešenim glasom, a med volilci je navstal pravi vihar odobravanja.

Ko se je poleglo navstalo vrvenje, pozval je predsednik Mandić volilce, da se oglašajo, ako jim je isreči kako pripomnjo ali željo.

Volilec Janex Vekjet želi pojasniti, kako je to, da je užitinski davek poskočil kar za 3 gl. — od 7 gl. 40 nč. na 10 gl. 40 nč. na hl. Kdo je naložil ta novi davek: občina ali država? Govornik se pritožuje, da se interjuje ta davek tudi od kvantitet izpod 100 hl.

Poslanec Nabergoj odgovarja na to vprašanje, da je novo breme naložila občina, kajti državi gre le 3 gl. 75 nč. Po

odpravi proste luke dovolila je vlada občini da sme pobirati užitinski davek 150%, izven užitinske črte, 100% pa med črto. Toda magistrat ni bil zadovoljen s tem, ampak je zahteval več. Govornik pa je bil vedno proti temu, da bi naložili še večje breme. Tudi na Dunaju si je prizadeval, da vlada ne ugoditi zahtevom magistrata, ker je bil uverjen, da ima občina zadostno dohodkov. Ali naša gospoda imajo velik apetit. Zato pa obžaluje tudi, da jim je vlada dovolila pobirati omenjeno doklado še jedno leto.

Pred odpravo proste luke je imelo mesto 1 milijon dohodkov (morda tudi še več) na užitinskem davku, sedaj pa je čistega prihoda na tem davku 1,200.000 gl., torej okroglih 200.000 gl. več nego poprej. Valic temu dejstvu pa so v zadnji seji ponovili prošnjo, da bi jim vlada dovolila pobiranje omenjenega davka kar za tri leta naprej. Proti temu so glasovali le štirje okoličanski poslanci, uverjeni, da bi morala vlada še odbiti. Najlepša pa je ta, da je celó jeden okoličanski poslanec (Mauroner) glasoval za to breme. Po takem je le občina kriva, da mora okolica plačevati tako gorostasen užitinski davek. Naglašam posebno, da je storil vse mogoče, da se pobiranje te doklade dovoli k večem še za jedno leto, nikar pa za tri.

Glede užitinske črte, oziroma glede sklopljenja spodnje okolice s mestom, je čul govornik mnogo pritožb. To vprašanje pa treba motriti mirno in trezno, kajti menenja so še danes dokaj različna. Vsakako pa bi morali okoličani postopati sporazumno ter se združiti za skupno peticijo na državni zbor oziroma vlado. V tej peticiji naj bi prosili olajšav, da bi mogli potem okoličani vsaj životariti. Zlasti bi morali oni, ki so v liniji, reagovati proti temu, da bi občina še tri leta smela pobirati sedanjí užitinski davek.

Volilec Sanein-Drejač pripoveduje, da je prišlo k njemu neko odposlanstvo iz Rojana s prošnjo, naj bi podpisal neko peticijo, koje namerujejo izročiti poslancu Mengerju. Govornik pa bi želel, da bi ob tem vprašanju postopala sporazumno vsa okolica ter da bi društvo „Edinost“ poprijelo inicijativo.

Poslanec Nabergoj pojasnjuje še volilec Vekjetu, da po zakonu imajo pravico pobirati užitinski davek za vsako kvantiteto. Zakon je tak in proti temu se ne da storiti ničesar. — Kar se dostaja prošnje Rojancanov, je govornik dobro obveščen o vsaj stvari in pojasnjuje tudi, kako da je prišlo, da se deputacija ni mogla predstaviti omenjenemu poslancu, ko se je poslednji bavil v Barkovljah.

Predsednik Mandić podpira predlog

Saneina-Drejača, da namreč društvo „Edinost“ poprimi inicijativo.

Volilec Kuret meni, čemu bi vlagali nove prošnje, ko niti na prvo, uloženo pred jednim letom in pol zaradi užitinske črte, še danes nimamo odgovora.

Posl. Nabergoj odgovarja, da je na tem kriv jedino le peticijski odsek poslanske zbornice. Toda pomisliti treba, da temu odseku prihajajo na tisoče peticij in je lahko umevno, ako se stvar zavlačuje. Sicer pa je pripravljen, ako volilci tako žele, stvar pospešiti pri peticijskem odseku. — Kar se tiče nove prošnje radi užitinskega davka, pa meni govornik, da bi bilo bolje, da davkoplačevalci in posestniki sami predložijo isto, da ne bi se mislilo, da tiči za vsem tem kaka agitacija. Društvo pa naj bi jim šlo le na roko.

Volilec Godina Anton Facko se pritožuje, da morajo okoličani, bivačji v liniji, plačevati to doklado, kadar hočejo spraviti na dom svoje lastne pridelke s semljitš, ležečih izven črte.

Predsednik Mandić pojasnjuje, da je tudi on za to, da podpišejo prošnjo davkoplačevalci sami, društvo pa bi le pripravilo to prošnjo.

Poslanec Nabergoj naglašja še enkrat, da treba absolutne edinosti, ako hočemo kaj doseči. Na njegovo pomoč smejo prosilci računati. (Dobro, dobro!)

Na to je dal predsednik Mandić na glasovanje predlog g. Saneina-Drejača: Naj se predloži skupna prošnja v tem smislu, da vlada ne dovoli občini tržaški, pobirati še nadaljnja trileta sedanjí užitinski davek.

Ta predlog je bil sprejet soglasno.

Zatem je zaprosil besedo g. Sanein-Drejač, da utemelji nastopno resolucijo: „Na današnjem shodu zbrani volilci izrekajo gospodu poslancu Ivanu Nabergoj zahvalo in ne omenjeno saupanje, naglašuje še posebno svojo zadovoljnost, da je izstopil iz Hohenwartovega kluba in se tako približal hrvatskim poslancom. (Viharno ploskanje in odobravanje).“

Predlog je bil sprejet soglasno in ob navdušenih živio-klicih.

Posl. Ivan vitez Nabergoj zahvaljuje se iskrenimi besedami na izrečenem saupanju. Delal bode vsemi svojimi močmi, da opraviči in si ohrani to saupanje ter da bode mogel vsikdar stopiti pred svoje volilce tako samozvestno, kakor je to storil danes. (Dolgotrajni živio-klici).

so jih trpinčili, ali tudi nemška gospoda so čuli iz ust umirajočih hrvatskih kmetov:

— Hoteli smo biti ljudje, svobodni.

In ko je bilo zapisano črno na belem vse tiranstvo boljarjev, ko je neumitna roka, katere piše usodo sveta, vtisnila vođen fig v gospodsko čelo, signali so Ilijo in njega tovariša zdrobljenih kostij od cesarske misle in poslali v verigah nazaj v Zagreb. Leto dni je minolo izza Tahijeve smrti. Gušetić je izdihnil v ječi od ran, ali Ilija je ostal zdrav in kot zadnja žrtve kmetakoga upora je padla njega glava na trgu svetega Marka pod krvniškim mečem, zakaj strašnejše muke je zabil cesar, je zabranilo strašno kesanje, katero je izza krvave sodb mučilo arca gospode. Kmetika kri ni tekla zaman, plemić je občutil to trdo pest in izpoznal človeško zavest, kmet pa ni več trpel zverekih muk.

Še jih je nekaj izdihovalo v ljubljanski ječi, hrvatski kmetje Bistrič, Svrač, Drvodelić, Bartolić, Turković in Uskok Marko Nožina, katerega je prijel Joško Turn. Tisto

Predsednik Mandić spregovoril je na to nastopno: Čestiti volilci! Vaš gospod državni poslanec je omenjal danes bivšega vašega zastopnika v mestnem zboru, gospoda dra. Saneina. (Klici: Slava Saneinu!). Gospodu dru. Saneinu je bila želja, da se osebnost poslovi od vas; ta želja se mu ni mogla uresničiti, ker je bil nenadejano pozvan na svoje novo mesto. Zahvalil se vam je torej pisмено v našem listu. Volilci! Delovanje gosp. dra. Saneina je odprta knjiga; v tej knjigi je zapisano, da je vsikdar in neumorno deloval za koristi svojih volilcev. No, saj ste mu sami izrekli opetovano svoje zaupanje. On bi bil gotovo še nadalje rad vršil svojo zastopniško dolžnost, toda oditi je moral. Sedaj ste brez poslance. Mislite morate na novo volitev. Oglejte se okolo sebe, da-li imate med sabo moža, ki bi bil vreden biti naslednikom dra. Saneina. Društvo „Edinost“ pa je dolžnost, da stopi s vami v dogovor. Kajti mi moramo biti pripravljeni na volilno borbo vsak hip. Društvo „Edinost“ pride še med vas, da se dogovorimo. Pogovorite se, sporazumite se, kajti tudi nasprotniki delajo na vse kriplje!

Zaključuje svoj govor kliče dru. Saneinu trikratni „živio“ in urnebesni živio-klici so odmevali iz dvorane tja ven v lupo tiho noč.

Poslanec Nabergoj povdarja veliko važnost bodoče volitve. I. okraj ima dokaj vrlih poštvovalnih mož, na to zida govornik svojo nado, da zmagamo mi, ki ljubimo vero, narod in cesarja. Ponujali se vam bode — nadaljuje govornik — tudi taki možje, ki nimajo ničesar tu opraviti, in ki ničesar ne žele bolj, nego da se slovenski Škedenj pogrozno v morje rajše danes nego pa jutri. Postopajte torej zložno! Najbolje bi bilo, da si izberete moža iz svoje srede; tudi če ni učenjak, samo da bi pogumno branil naše pravice in da se ne bode plašil vsake sence: moža, ki bo imel srce na pravem mestu.

Glejte volilci, kako vse drugače bi bilo, ako bi tudi II. okraj imel svojega narodnega poslance in ako bi bili zložni vsi okoličanski poslanci. Sedaj nismo zastopani ni v delegaciji ni v odeskib, ker se izgovarjajo, češ, saj zastopa g. Mauroner okolico. Ako bi bili zložni, dati bi nam morali mesto v delegaciji, kar bi bilo jako važno, kajti tam se sklepa o najvažnejših stvareh. Prevdarite torej in bodite pripravljeni!

Volilec Josip Sanein (bivši vaški načelnik) je vzkliknil na to: Nikdar se nismo prodali in se tudi ne prodamo!

Na opasko volilec Fabij Saneina, da naj bi društvo „Edinost“ priporočilo kan-

noč pa, predno se je imela izvršiti smrtna obsodba, reče jim Nožina:

— Bratje! Jutri nas pobesijo. Sramotno poginjamo. Bolje je, da poginemo danes, da pademo junaški. Ni mi mnogo do življenja, ali poštenjak sem in prisegel sem Iliji, da bom skrbel za njega ženo in deca. To me peče, ne morem mirno umreti. Straža je slaba, a jeden stražarjev je naš človek, kateri bo tovarišo ponoči zamotil z vinom. Pobegnimo, pa kar Bog dá in sreča junaška.

— Pobegnimo, Marko!

Drugo jutro zgodaj pa so dobili gospoda vlomljena vrata, pretrgane ukove, na tleh zvezanega stražarja. Hrvatje so srečno ušli na strah kranjske gospode, katere je nadvojvod Karol ostro pokaral zaradi neozanesljive straže.

Tudi sosedska pravda, izvor krvavega upora, se je naposled končala. Určula se je pogodila s krvnikovimi otroci, izplačala Gavru Tahiju, sodniku banskega stola, 40.000 forintov in zavladata v celom posestvu.

(Dalje prih.)

PODLISTEK.

156

Kmetaki upor.

Hgodovinska povest šestnajstega veka.

— Spisal August Senoa. Preložil I. P. Planinski. — XLII.

Poražen je bil hrvatski narod, zadavljen slovenski narod, ugašen plamenček pojava človeške zavesti, katere je izpod jarma tisočletne prevare, izpod krvniškega meča stezala roke k nebu, naj se Bog spomni najnesrečnejše dece svoje, one zavesti, katero se je postavila na noge kot lev, da stare s železno pestjo predsodke veka. Ali prerano je pri svetila ta pomlad svetu, slana je samorila prve kali svobode, katere je za malo aginila kot sön, pustivši za seboj samo krvavi sled resnice. Kmet se je vzdignil in je padel, vzdignil se je kot človek, padel kot junak in moral pasti, zakaj na onih dvoje, troje brazd hrvatske in slovenske zemlje ob Savi in Sotli, od koder so smeli ljudje zaklicati v svet, da so vsi Adamovi sinovi jednaki, vzdignila se je vojska in plemstvo vesoljnega ce-

